

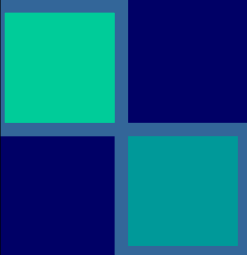

Mezibankovní platební styk

Předmět Platební styk, Jaro 2008

*Mgr. Bc. Libor Kyncl
Právnická fakulta Masarykovy
univerzity*

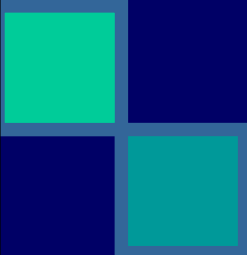

Základní body prezentace I

-
- Prameny právní úpravy
 - Kdo je banka?
 - Subjekty obdobné bance
 - Mezibankovní platební styk
 - Účet mezibankovního platebního styku
-

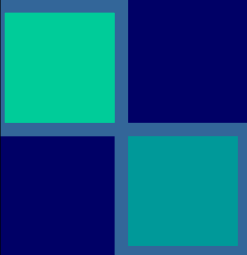

Základní body prezentace II

-
- Platební styk z hlediska mezinárodního práva
 - Mezibankovní platební styk v platebním systému
 - Platební styk mimo platební systémy
 - Příkaz k převodu
 - Opravné zúčtování
-

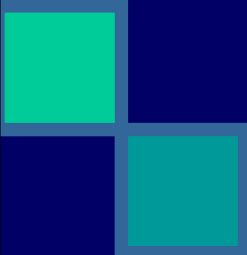

Základní body prezentace III

-
- Korespondenční banky
 - Číslo účtu – vnitrostátní, IBAN
 - SWIFT
 - Dohled nad mezibankovním platebním stykem
 - CERTIS
 - Příklady zrušené právní úpravy
-

Prameny právní úpravy I

-
- ASPI - sousloví „*mezibankovní platební styk*“ v různých pádech a číslech obsahuje k 28. 3. 2007:
 - - 15 účinných zákonů ve Sbírce zákonů ČR
-

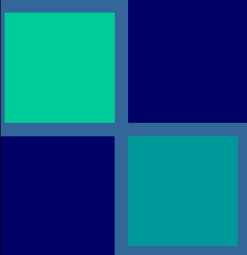

Prameny právní úpravy II

- Vnitrostátní právo x Mezinárodní právo
 - Zákon č. 124/2002 Sb., o platebním styku (dále jen ZPS) – hmotné i procesní právo – obecná ustanovení pro platební styk, i na mezibankovní
 - Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách
 - Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech
 - Zákon č. 6/1993 Sb., o České národní bance
-

Prameny právní úpravy II

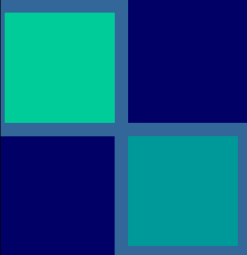

-
- Zákon o podnikání na kapitálovém trhu
 - Zákon o finančních konglomerátech
 - Zákon o finančním arbitrovi
 - Správní řád – procesní ustanovení – až na výjimky se použije při řízení před Českou národní bankou
-

Prameny právní úpravy III

- **Právo Evropské unie:**
- *Dána přímá aplikovatelnost:*
- - nařízení ES/2560/2001 o přeshraničních platbách v eurech
- - nařízení ES/1781/2006 o informacích o plátcích doprovázejících převody peněžních prostředků
- *Není dána přímá aplikovatelnost:*
- - směrnice ES/64/2007 o platebních službách na vnitřním trhu
- - směrnice ES/26/98 o neodvolatelnosti zúčtování v platebních systémech a v systémech vypořádání obchodů s cennými papíry
- - směrnice ES/5/97 o přeshraničních převodech – nebude účinná od 1. 11. 2009 (zrušena ES/64/2007)

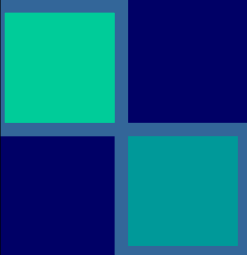

Kdo je banka?

-
- Akciová společnost mající bankovní licenci
 - Základní kapitál banky 500.000.000,- Kč (analogické jako u provozovatele platebního systému)
 - Peněžité vklady v základním kapitálu nejméně 500.000.000,- Kč
 - Vedena v seznamu bank a poboček zahraničních bank ČNB.
-

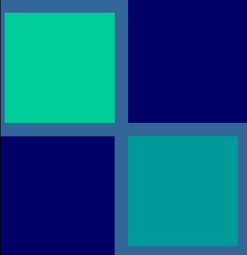

Subjekty obdobné bance

-
- Mezibankovní platební styk obdobně i mezi dalšími subjekty:
 - - družstevní záložny , stavební spořitelny (nemají SWIFT kód – viz dále)
 - - ČNB, ostatní centrální banky
 - - vypořádací centra (UNIVYC)
 - - zahraniční subjekty odpovídající bankám
-

Mezibankovní platební styk

-
- využívá platební systémy - § 20b odst. 1 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů.
 - viz též § 38 zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů – účty mezibankovního platebního styku
-

Účet mezibankovního platebního styku I

- zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, § 20b odst. 2:
 - ČNB vede bance, která je účastníkem platebního systému provozovaného ČNB, účet mezibankovního platebního styku v českých korunách. Účet mezibankovního platebního styku nemůže být předmětem výkonu rozhodnutí nebo předběžného opatření.
-

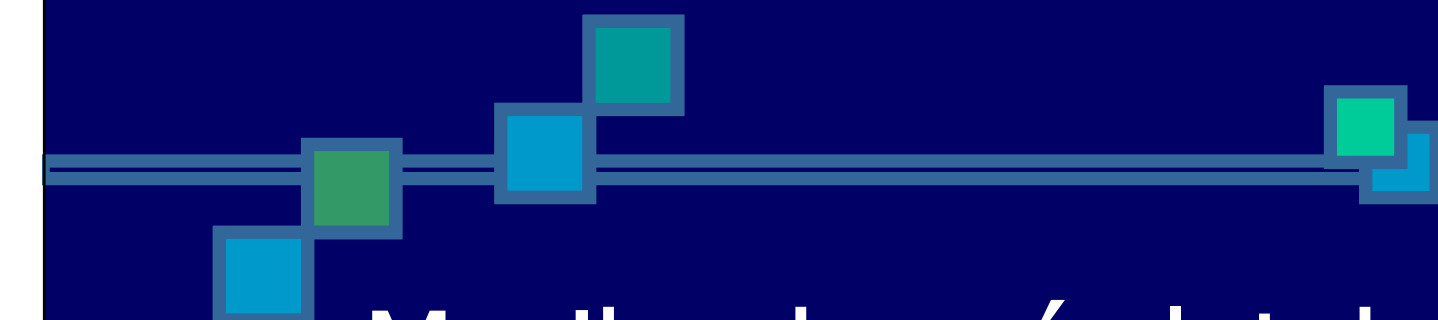
Účet mezibankovního platebního styku II

- Účty mezibankovního platebního styku mají i pobočky zahraničních bank.
 - Analogické ustanovení i družstevní záložny - § 13a zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, ve znění pozdějších předpisů.
 - Z tohoto účtu uhrazovány platby při mezibankovních převodech
-

Platební styk z hlediska mezinárodního práva

- harmonizace podle práva Evropského společenství – platby v měně EURO - Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 2560/2001 o přeshraničních platbách v eurech – bezprostřední závaznost pro celé ES.
-

Mezibankovní platební styk v platebním systému I

- Viz předchozí seminář a prezentace v ISu
 - CERTIS – jediný český platební systém
 - Podle zákona o bankách platební styk v rámci ČR v české koruně, v platebním systému.
-

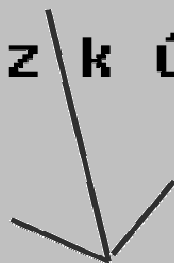
Mezibankovní převod/hladká platba

**Plátce =
příkazce**

Příjemce

Příkaz k úhradě

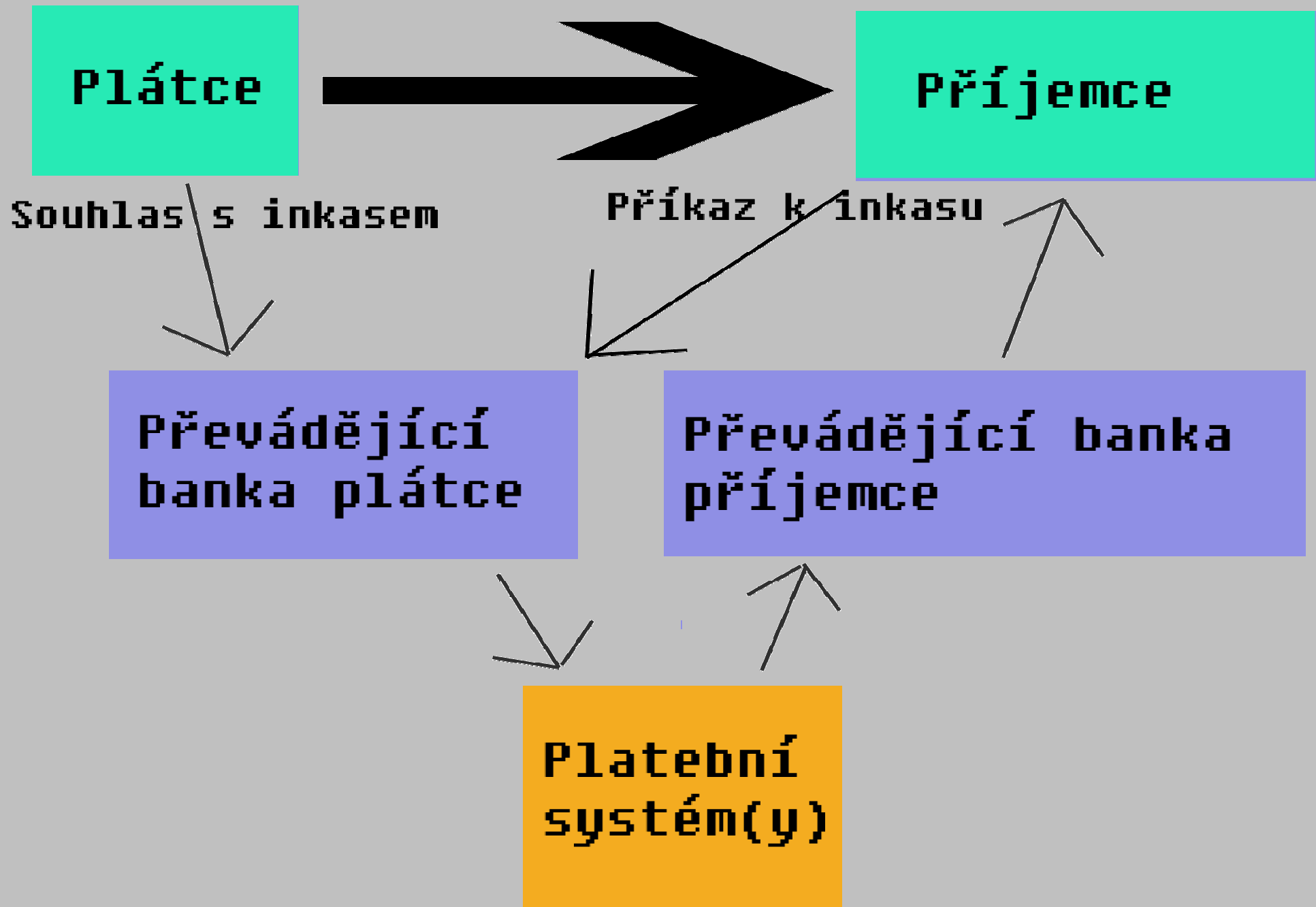
**Převádějící
banka plátce**

**Převádějící banka
příjemce**

**Platební
systém(y)**

Mezibankovní převod/inkaso

Mezibankovní platební styk v platebním systému III

- Banky se zapojují do zahraničních platebních systémů (např. do slovenského SIPS).
 - V platebních systémech se používají i jiné měny než Kč (EUR v TARGET).
-

Platební styk mimo platební systémy I

- Platební styk mezi bankami i bez platebních systémů
 - Použití SWIFT zpráv – obsahují příkazce, příjemce částky, typ zprávy (odpovídá typu platby) – v mezinárodním formátu čísla účtu a banky.
 - Většina mezinárodních plateb probíhá přes SWIFT.
-

Platební styk mimo platební systémy II

- Využití vypořádacího systému ve smyslu §§ 82 – 90 zákona o podnikání na kapitálovém trhu (zúčtování vzájemných pohledávek a závazků z obchodů s investičními nástroji).
-

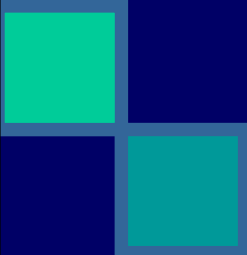

Platební styk mimo platební systémy III

- Telexové platby = platby prováděné pomocí dálnopisu
 - - historicky používané platby
 - - používá se u zemí, kde banky nejsou propojeny do SWIFTu – např. Mongolsko, Myanmar
-

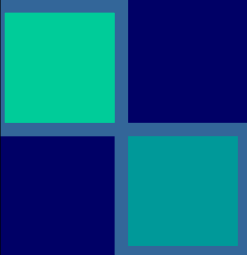

CERTIS

-
- = Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement system
 - jediný platební systém v současnosti v provozu v ČR
 - platební styk mezi bankami v ČR
 - provozovatel ČNB
 - používá způsob vyrovnání pohledávek Real Time Gross Settlement
-

CERTIS – historický vývoj

-
- V roce 1992 plně fungovalo Zúčtovací centrum Státní banky československé, přípravy už od 1990
 - Po vzniku ČR od 1993 Zúčtovací centrum České národní banky
 - ZC transformováno na platební systém CERTIS
-

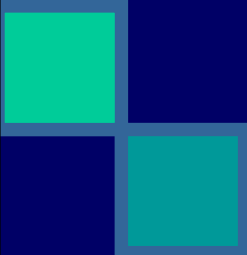

SWIFT I

- SWIFT = Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication
 - subjekt soukromého práva – společnost založená podle belgického práva – 1973
 - provozuje celosvětový systém pro zasílání finančních zpráv – zprávy odpovídají platbám mezi bankami, ale navíc systémové zprávy
-

SWIFT II

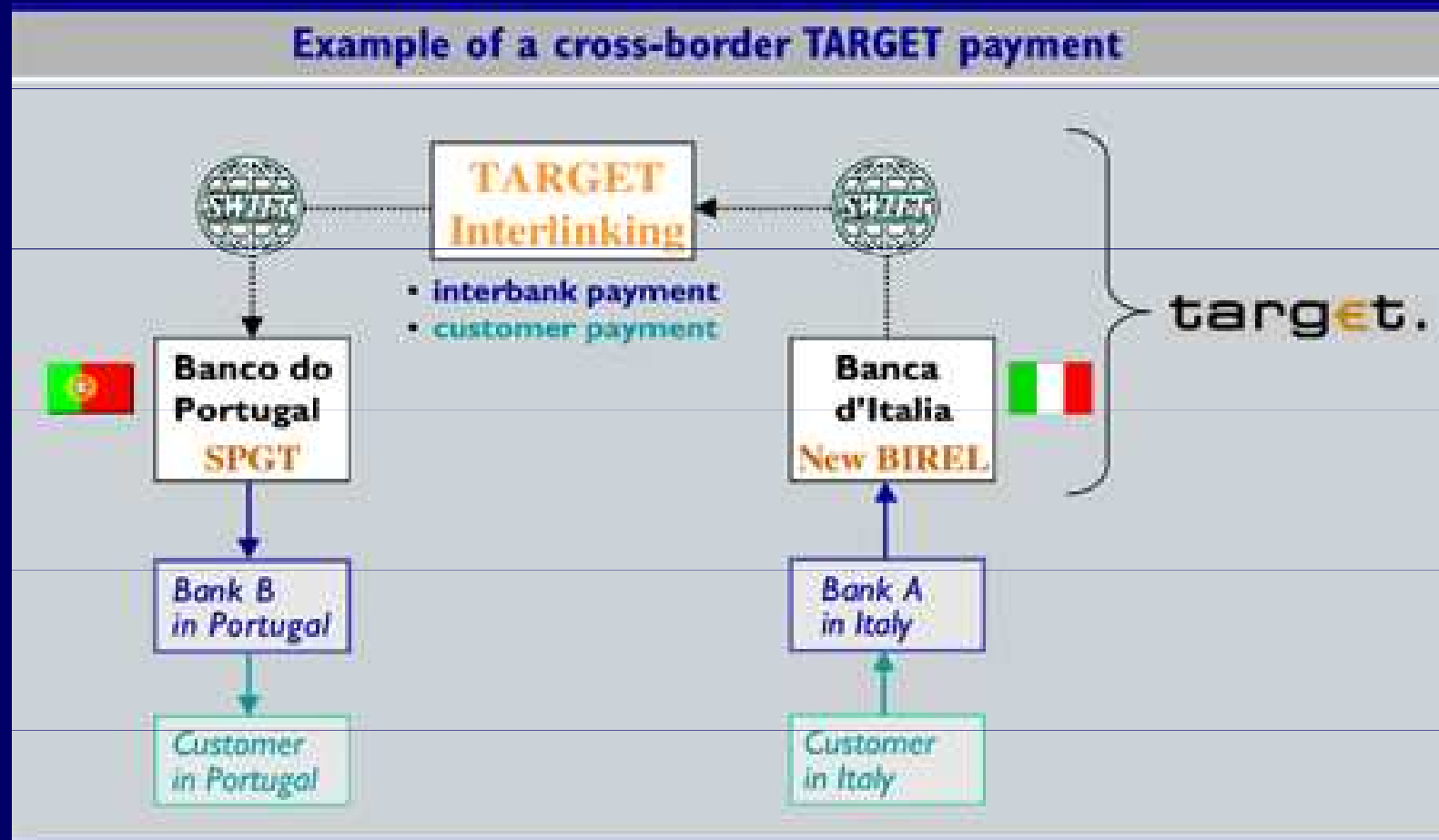
-
- Banka má přidělen SWIFT kód = BIC kód - mezinárodně unikátní
 - Přidělování SWIFT kódů popsáno technickou normou ISO 9362 (není to právní norma!)
 - Liší se od vnitrostátního kódu banky, který není mezinárodně unikátní
 - BIC = Bank Identification Code
-

SWIFT III

- SWIFT v současnosti funguje na bázi telekomunikací – zabezpečená datová síť
 - SWIFT není platebním systémem ve smyslu českého práva!
 - Přes SWIFT průměrně posláno více jak 12.000.000 zpráv za den
 - Funguje na smluvním základě (smlouva mezi SWIFT a bankou)
-

Řetězení platebních systémů – platba z Itálie do Portugalska

Platební systém TARGET 1 x TARGET 2

- Platební systém TARGET – funguje v rámci celé eurozóny, k provádění přeshraničních plateb
- TARGET 1 – propojuje jednotlivé národní platební systémy, dochází k řetězení platebních systémů

The logo for TARGET, featuring the word "target" in a bold, lowercase, sans-serif font. The letter "e" is orange, while the other letters are black. The logo is set against a light gray rectangular background.

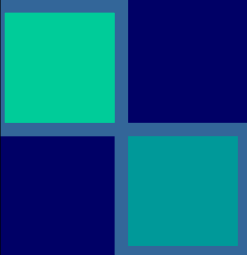

- X
- TARGET 2 – propojuje banky, nebudou potřeba národní platební systémy

The logo for TARGET 2, featuring the word "target" in a light blue, lowercase, sans-serif font, followed by a large, bold, light blue number "2". The logo is set against a white rectangular background.

- Přechod z TARGET 1 na TARGET 2: květen 2008

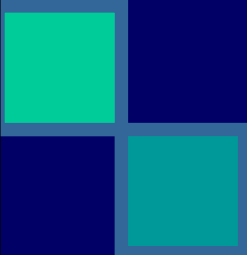

Příkaz k převodu I

-
- pokyn příkazce směřovaný převádějící instituci k provedení převodu dané částky
 - viz § 4 zákona o platební styku
 - bezpodmínečný (tzv. příkaz k úhradě) nebo se stanovenými podmínkami – pak se provede po splnění podmínek (např. dokumentární platby – dokumentární akreditiv)
-

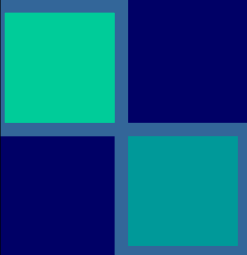

Příkaz k převodu II

-
- Druhy:
 - 1) příkaz banky
 - 2) příkaz klienta banky
 - Dělení:
 - 1) v rámci jedné banky => nedojde k mezibankovnímu platebnímu styku
 - 2) mezi bankami => dojde k dtto (převod přes platebním systém)
-

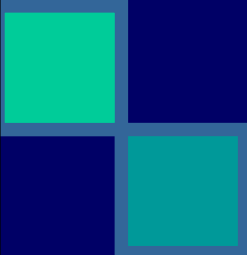

Opravné zúčtování I

-
- § 20c zákona o bankách
 - provádí se při zúčtování částky v rozporu s příkazem nebo při použití nesprávného bankovního spojení
 - banka na účet oprávněného příjemce převede peněžní prostředky ve správné výši spolu s úroky
-

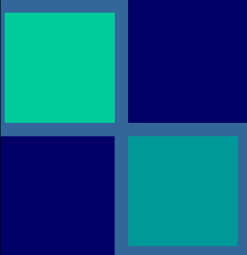

Opravné zúčtování II

-
- lze provést do 3 měsíců ode dne vzniku chyby v zúčtování – prekluzivní lhůta
 - zmocnění České národní banky k vydávání sekundárních prováděcích předpisů – vyhlášek - v této oblasti
 - nelze provést k tíži účtů správců daně (FÚ, FŘ, CÚ, CŘ, soud...)
-

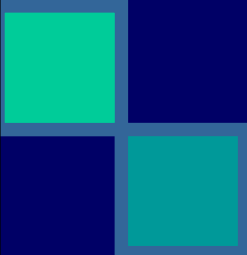

Korespondenční banky

-
- Banky, které mezi sebou mají dvoustranné příp. vícestranné smlouvy o vzájemném platebním styku, jsou korespondenčními bankami – platby jsou přes ně přeposílány
 - Obvykle zahraniční banky
 - Seznamy korespondenčních bank publikovány online.
-

Korespondenční banky II

-
- Korespondenční banky se nevyužijí, když platba je zpracována přes platební systém nebo se zřetězí více platebních systémů za sebou (platby v rámci ČR přes CERTIS, v rámci eurozóny přes TARGET).
 - Používají se např. při posílání plateb do USA.
-

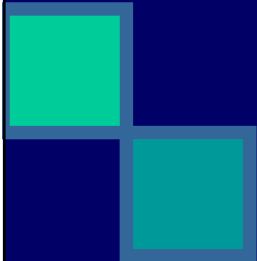

Číslo účtu - vnitrostátní

- Banky v ČR reprezentovány 4-ciferným číslem – kódem banky nebo 4-znakovým slovem – kódem banky.
 - Uvádí se navíc k číslu účtu, obvykle za lomítko: 1111111111/0700
 - 0100 – Komerční banka, 0300 – ČSOB
 - Znakový kód pro KB a ČSOB: KOMB, CEKO
-

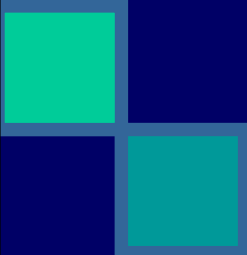

IBAN

-
- IBAN = mezinárodní číslo účtu u banky = International Bank Account Number
 - obsahuje: kód země (CZ) + kontrolní číslo (65) + vnitrostátní kód banky (0800) + číslo účtu (0000192000145399)
 - Příklad: CZ65 0800 0000 1920 0014 5399
 - pořadí a délka částí v jednotlivých zemích se může lišit! vždy obsaženy: kód země a 2 kontrolní čísla na začátku (první 4 znaky)
-

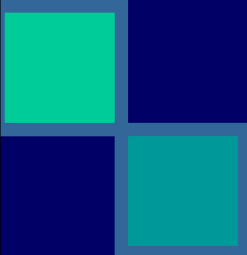

IBAN II

-
- Př.
 - DE89 3704 0044 0532 0130 00
 - FR14 2004 1010 0505 0001 3M02 606
 - GB29 NWBK 6016 1331 9268 19
 - GR16 0110 1250 0000 0001 2300 695
 - MT84 MALT 0110 0001 2345 MTLC AST0
01S
-

IBAN III

-
- - IBAN se nevyužívá v USA, používá se hlavně v ES.
 - - Podle nařízení ES/2560/2001 povinností banky sdělit každému klientovi na jeho vyžádání:
 - 1. číslo jeho účtu ve formátu IBAN
 - 2. BIC/SWIFT kód banky
-

Dohled nad mezibankovním platebním stykem I

- provádí ČNB (také ECB a jiné centrální banky, pokud jde o pobočku zahraniční banky)
 - povinnost mlčenlivosti
 - provozní a technické požadavky
 - povinné audity
 - požadavky na další konkrétní aktivity
-

Dohled nad mezibankovním platebním stykem II

- opatření k nápravě – vydává ČNB
 - pokuty - dtto
 - ochrana osobních údajů – dohled provádí Úřad pro ochranu osobních údajů
 - kontrola správcem daně v oblasti daňové (banka je poplatníkem různých daní)
-

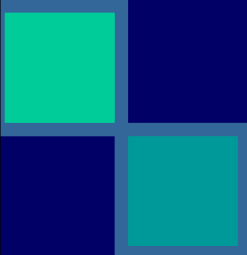

Příklady již zrušené právní úpravy

- Vyhláška Státní banky československé č. 414/1991 Sb. , o mezibankovním platebním styku a zúčtování (zruš. ObchZ).
-

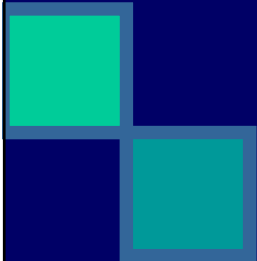

Shrnutí na závěr

-
- Platební styk mezi bankami v ČR – platební systém CERTIS
 - Mezinárodní systém zasílání zpráv obdobných telegramům pomocí datové sítě – systém SWIFT – není platební systém
-

Děkuji vám za pozornost

-
- Dotazy?
 - -> Mgr. Bc. Libor Kyncl
 - -> libor.kyncl@law.muni.cz
 - -> IS MU
-